

*Бабець Валентина Андріївна,
студентка*

*Коба Олена Вікторівна,
кандидат технічних наук, доцент*

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Україна)*

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА З УРАХУВАННЯМ ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО СТАНУ

Законодавством України для забезпечення ведення обліку на підприємстві передбачено обов'язкове формування власної облікової політики [1]. Від правильності вибору елементів облікової політики, що включають в себе принципи, методи, процедури обліку [2], залежить ефективність управління господарською діяльністю, успішність та прибутковість бізнесу. Крім того, грамотно розроблена облікова політика забезпечує виявлення резервів покращення діяльності та сприяє формуванню стратегії ефективного розвитку підприємства у довгостроковій перспективі.

Внаслідок запровадження воєнного стану в Україні відбулося чимало змін в умовах роботи підприємств, з'явилися нові операції та ризики діяльності, що обумовлює необхідність внесення певних змін у їхню облікову політику.

Так, в умовах воєнного стану деякі підприємства змушені призупинити або суттєво обмежити діяльність через розташування активів на територіях з активними бойовими діями. Для урахування обмеження в безперервній діяльності при відображенні у фінансовій звітності активів та зобов'язань їх визнання має відбуватися за умови невизначеності існування та оцінювання. Керівництво має визначити, чи його плани можуть пом'якшити умови та події, що спричиняють суттєву невизначеність та викликають значні сумніви щодо здатності здійснювати безперервну діяльність. Це потребуватиме обліку та документального оформлення вимушеної консервації активів; забезпечення гарантійних зобов'язань у разі неможливості виконання зобов'язань перед клієнтами в умовах воєнного стану [3].

У даний час існують території з різним рівнем безпеки, тому стає можливою релокація підприємств на більш безпечні ділянки. З перших місяців повномасштабної війни в Україні реалізується урядова Програма релокації підприємств, яка спрямована на «відновлення економіки держави за рахунок переміщення підприємств з територій, що наближені або знаходяться у зоні бойових дій, в безпечні регіони» [4]. Це, у свою чергу, обумовлює необхідність обліку витрат на релокацію, організацію виробництва на новому місці, тощо. Для чого потрібно розробити методику обліку змін в управлінській структурі, виробництві та бізнес-процесах.

Ще одним викликом для підприємств, особливо розташованих на території високого рівня небезпеки, є знищення, втрати, знецінення та пошкодження активів унаслідок ворожих дій, обстрілів, інших несприятливих обставин. У зв'язку з введенням в дію Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації» стає необхідним застосування облікових підходів щодо фіксації, оцінювання, документального оформлення втрат, проведення інвентаризації активів в умовах воєнного стану [5].

Під час війни зростають ризики підприємства, пов'язані із своєчасністю розрахунків з контрагентами через високу ймовірність форс мажорних обставин, що необхідно враховувати при здійсненні розрахунку резерву вірогідних кредитних збитків, резерву сумнівних боргів.

Ускладнення отримання оригіналів первинних документів від контрагентів через

втрати або псування їх в умовах, які склалися на територіях, де відбуваються бойові дії спричинило необхідність активізації впровадження електронного документообігу, що вимагає визначення структурованого підходу до формалізації процесів обліку та документального оформлення [6].

З початку 2022 року вся країна активно бере участь у благодійних акціях, передачах різних видів допомоги, волонтерстві або донатах на ЗСУ, тому актуальним питанням є облік та документальне оформлення збору коштів чи безкоштовної передачі товарів і коштів підприємством. Більшість суб'єктів господарювання також надсилають відсотки з продажу (у вигляді коштів) на підтримку ЗСУ, що має бути оформлене документально. Це обумовлює необхідність обліку реалізації товарів із відрахуванням частини виручки на потреби оборони.

Через тимчасове призупинення виробництва виникає необхідність постає проблема у розрахунках з працівниками під час воєнного стану, адже велика кількість об'єктів була зруйнована або пошкоджена. Для цього необхідні зміни у обліковій політиці із застосуванням облікового підходу щодо оплати за час простою, нарахування відпускних та лікарняних під час простою виробництва, надання фінансової допомоги працівникам в умовах воєнного часу [6].

Отже, облікова політика є важливим інструментом управління, який визначає принципи та методи, що використовуються для обліку на підприємстві. Завдяки правильному її використанню та вчасному внесенню змін, особливо під час воєнного стану, можна організувати ефективне ведення обліку, що позитивно впливатиме на фінансовий стан підприємства та забезпечить достовірність фінансової звітності. Суб'єктам господарювання рекомендується самостійно здійснювати коригування облікової політики, обираючи методи та процедури обліку, що сприяють створенню умов для ефективного облікового процесу та точного відображення реальних економічних подій. Такий підхід передбачає визнання необхідності постійного вдосконалення й адаптації облікової політики до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. №996-XIV / Верховна Рада України. URL: zakon.rada.gov.ua/go/996-14 (дата звернення: 09.11.2023 р.).
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 09.11.2023 р.).
3. Зубілевич С. Я. Розкриття невизначеності через війну у фінансовій звітності за МФЗС. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2023. №2 (102)). С. 56-68.
4. Програма релокації підприємств / Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679e4853640a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv> (дата звернення: 09.11.2023 р.)
5. Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації: Постанова Кабінету Міністрів України № 326 від 20 березня 2022 р. / Кабінет Міністрів України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/kp220326?an=1> (дата звернення: 09.11.2023 р.)
6. Годнюк І., Шевчук Н. Облікова політика та її вплив на діяльність підприємства в умовах воєнного стану. *Економічні горизонти*. 2023. №2 (24). С. 110-119.